# Strážce/strážkyně přírody (kód: 16-001-M)

**Autorizující orgán:** Ministerstvo životního prostředí
**Skupina oborů:** Ekologie a ochrana životního prostředí (kód: 16)
**Týká se povolání:** Strážce přírody
**Kvalifikační úroveň NSK - EQF:** 4

## Odborná způsobilost

| Název | Úroveň |
|---|---|
| Provádění kontroly dodržování ochranných podmínek chráněných území | 4 |
| Sledování stavu přírody pozorováním výskytu významných druhů organismů a neživé přírody | 4 |
| Pořizování fotodokumentace a vedení její archivace | 4 |
| Vyřizování přestupků, ukládání pokut v blokovém řízení a předávání podkladů k přestupkovému a správnímu řízení vedenému orgánem ochrany přírody | 4 |
| Provádění osvětové a informační činnosti směrem k návštěvníkům a místním obyvatelům | 4 |
| Provádění kontroly a údržby terénních zařízení | 4 |
| Výkon státní správy ve zvláště chráněném území, zejména v oblasti hromadných sportovních a turistických akcí | 4 |

## Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022

## Kritéria a způsoby hodnocení

### Provádění kontroly dodržování ochranných podmínek chráněných území

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Charakterizovat ochranné podmínky (základní i bližší) daného zvláště chráněného území | Písemné ověření |
| b) Prokázat znalost základní legislativy v oblasti ochrany životního prostředí a ochrany přírody a krajiny | Písemné ověření |
| c) Uvést pravomoci a povinnosti strážce přírody | Písemné ověření |
| d) Předvést telefonické hlášení přestupku policii se žádostí o spolupráci | Praktické předvedení a ústní ověření |
| e) Předvést telefonický rozhovor se složkou integrovaného záchranného systému | Praktické předvedení a ústní ověření |

**Je třeba splnit kritéria a), b), c) a jedno z kritérií d) nebo e).**

### Sledování stavu přírody pozorováním výskytu významných druhů organismů a neživé přírody

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Určit minimálně 20 ze 30 předložených druhů organismů, hornin a nerostů, rozpoznat hlasy a stopy živočichů a siluety ptáků vyskytujících se v daném zvláště chráněném území s důrazem na chráněné, vzácné a invazní druhy s jejich stručnou charakteristikou a zajímavostmi | Praktické předvedení |
| b) Popsat postup a předvést jednoduché pozorování přírodniny nebo přírodního jevu a provést jeho záznam | Praktické předvedení a ústní ověření |
| c) Předvést orientaci v terénu podle mapy, buzoly a GPS | Praktické předvedení a ústní ověření |

**Je třeba splnit všechna kritéria.**

### Pořizování fotodokumentace a vedení její archivace

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Charakterizovat zásady použití fotoaparátu, případně i videokamery, a vyfotografovat, případně nafilmovat, přírodniny a přírodní jevy, následky přestupků a protiprávního jednání | Praktické předvedení a ústní ověření |
| b) Popsat snímek pro archivaci (datum, lokalita, okolnosti) a popsat způsoby jeho uložení do databáze | Ústní ověření |

**Je třeba splnit obě kritéria.**

### Vyřizování přestupků, ukládání pokut v blokovém řízení a předávání podkladů k přestupkovému a správnímu řízení vedenému orgánem ochrany přírody

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Uvést hlavní typy přestupků z věcného hlediska | Písemné ověření |
| b) Uvést hlavní typy protiprávního jednání z věcného hlediska | Písemné ověření |
| c) Popsat postup pozastavení rušivé činnosti podle zákona | Písemné ověření |
| d) Předvést rozhovor s osobou, která se dopustila přestupku – předvést řešení přestupku | Praktické předvedení a ústní ověření |
| e) Předvést rozhovor s osobou, která se dopustila protiprávního jednání | Praktické předvedení a ústní ověření |
| f) Sepsat modelový příklad protokolu o zabrání věci nebo pořídit podklady pro zahájení správního řízení | Praktické předvedení a ústní ověření |

**Je třeba splnit kritéria a), b), c), f) a jedno z kritérií d) nebo e).**

### Provádění osvětové a informační činnosti směrem k návštěvníkům a místním obyvatelům

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Prokázat znalost místopisu a popsat průběh hranice daného chráněného území na mapě | Písemné ověření |
| b) Charakterizovat turistické trasy a turistickou infrastrukturu daného území | Písemné ověření |
| c) Popsat historii území ve vztahu k ochraně přírody a krajiny a nejvýznamnějších míst či lokalit (popis, historie a souvislosti se současností) | Písemné ověření |
| d) Předvést 5minutový výklad o vybraném chráněném území nebo jeho části na základě předem připravených základních informací (pro úroveň základních a středních škol). | Praktické předvedení |
| e) Provést návštěvníky z řad veřejnosti naučnou stezkou nebo její částí a vysvětlit význam daného chráněného území na základě předem připravených informací | Praktické předvedení |
| f) Zpracovat základní informace o vybraných nejvýznamnějších druzích rostlin a živočichů a geologických jevech a biotopech pro zadané území včetně jejich ohrožujících faktorů a základních ochranářských opatření s přihlédnutím k ročnímu období | Praktické předvedení |
| g) Charakterizovat invazní druhy rostlin a živočichů a popsat opatření k jejich eliminaci ve vztahu k danému území | Písemné ověření |
| h) Uvést památné stromy a maloplošná zvláště chráněná území v daném území (nejvýznamnější jedinci, jejich historie, pověsti, zajímavosti) | Písemné ověření |

**Je třeba splnit kritéria a), b), c), f), g), h) a jedno z kritérií d) nebo e).**

## Provádění kontroly a údržby terénních zařízení

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Popsat hlavní typy terénních zařízení a vyjmenovat jejich možné hlavní závady | Písemné ověření |
| b) Charakterizovat hlavní činnosti související s údržbou a odstraňováním závad na terénních zařízeních | Písemné ověření |
| c) Prokázat základní znalosti z bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na terénních zařízeních | Písemné ověření |

**Je třeba splnit všechna kritéria.**

## Výkon státní správy ve zvláště chráněném území, zejména v oblasti hromadných sportovních a turistických akcí

| Kritéria hodnocení | Způsoby ověření |
|---|---|
| a) Na modelové situaci předvést plánovanou, nahodilou či příležitostnou spolupráci s pořadateli hromadné akce (vysvětlení, poučení, pokuta, koordinace činnosti s integrovaným záchranným systémem při řešení přestupků) | Praktické předvedení |
| b) Sepsat tzv. hlášenku z provedené strážní služby se zjištěným přestupkem | Praktické předvedení |
| c) Sepsat protokol z kontroly dle Zákona o státní kontrole | Praktické předvedení |

**Je třeba splnit kritérium a) a jedno z kritérií b) nebo c).**

## Organizační a metodické pokyny

### Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Osvědčení má omezenou územní platnost ve smyslu § 20, zejm. odst. 1) a 3) vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Uchazeč u zkoušky doloží příslušné certifikáty o:
• úspěšném vykonání jazykové zkoušky úrovně minimálně B1 podle Společného evropského jazykového rámce (odpovídá maturitní úrovni)
• absolvování akreditovaného kurzu první pomoci v délce minimálně 12 hodin v posledních 2 letech (počítáno ke dni konání zkoušky k této PK) zajištěný akreditovaným lektorem (Absolvování kurzu nemusí dokládat lékař a zdravotnický personál.)

Uchazeč si s sebou ke zkoušce přinese vlastní fotoaparát.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO). Zdravotní způsobilost není vyžadována.

Organizaci, úkoly a předpoklady pro výkon činností stráže přírody dále upřesňuje vyhláška č. 395/1992 Sb., která mimo jiné udává požadavky na rozsah území, z jehož znalostí bude uchazeč o výkon strážní služby zkoušen.
§ 20, odstavec (3) K ověření znalosti práv a povinností strážců přírody podle § 81 odst. 3 písm. f) zákona pořádá příslušný orgán ochrany přírody kvalifikační zkoušky.

V rámci zkoušek musí uchazeč osvědčit znalost právních předpisů zejména na ochranu přírody a životního prostředí, podrobnější znalost přírody, místopisu a geografie území, v němž má strážní službu vykonávat.

Autorizovaná osoba připraví ke zkoušce 5 – 10 příkladů modelových situací ke každému kritériu hodnocení, na kterých je ověří. Příklady modelových situací:

Kompetence Provádění kontroly dodržování ochranných podmínek chráněných území, kritérium d/
- Neoprávněné pokácení stromu mimo les
- Odchyt/sběr chráněných druhů
- Nepovolená stavební činnost
- Neoprávněné táboření v rezervaci
- Nepovolený vjezd do ZCHÚ na čtyřkolce

Kompetence Provádění kontroly dodržování ochranných podmínek chráněných území, kritérium e/
- Žádost o spolupráci ohledně úrazu
- Bloudění osob

Kompetence Sledování stavu přírody pozorováním výskytu významných druhů organismů a neživé přírody, kritérium b/
- Pozorování ptáka v letu
- Pozorování kvetoucí populace např. vstavačů
- Pozorování stop vlků/rysů
- Kontrola ptačích budek
- Měření mocnosti sněhu
- Pozorování povětrnostních poměrů

Kompetence Sledování stavu přírody pozorováním výskytu významných druhů organismů a neživé přírody, kritérium c/
- Určení současného místa výskytu na mapě
- Určení názvu vrcholu na obzoru, na místě XY
- Určení trasy na nejbližší vlakové nádraží, na místo XY
- Určení objektu v azimutu XY°
- Určení souřadnic současného místa výskytu
- Určení vzdálenosti a směru k místu o souřadnicích XY

Kompetence Pořizování fotodokumentace a vedení její archivace, kritérium a/
- Nepovolená skládka
- Zabitý živočich
- Pokácený/uříznutý strom
- Stavební činnost
- Výskyt vzácného/neznámého organismu
- Sebraná zkamenělina
- Trhání borůvek
- Parkování vozidla mimo silnici

Pokyny k poznávání organismů ad kompetence Sledování stavu přírody pozorováním výskytu významných druhů organismů a neživé přírody, kritérium a/
- Uchazeč musí z předložených 30 přírodnin a hlasů živočichů správně určit minimálně dvacet.

Pokyny k ověření kompetence Pořizování fotodokumentace a vedení její archivace:
- Uchazeč zhotoví před zkušební komisí na vlastním fotoaparátu 3–5 kvalitních makrosnímků a dokumentační snímky na 3 různá témata. Kvalitním snímkem je rozuměno: snímek, ze kterého jsou dobře patrny všechny důležité parametry, které byly nutné zachytit.

Pokyny k ověření znalosti místopisu ad kompetence Provádění osvětové a informační činnosti směrem k návštěvníkům a místním obyvatelům, kritérium a/
- Uchazeč určí správně 10 z 15 zadaných míst daného území.
- Kritérium lze ověřit různými způsoby, jedno z možných je zakreslení zadaných bodů do slepé mapy zadaného území nebo naopak pojmenovat zakreslené zeměpisné body.

Pokyny ke zpracování písemných materiálů ad kompetence Provádění osvětové a informační činnosti směrem k návštěvníkům a místním obyvatelům, kritérium f/
- Uchazeč odevzdá písemně zpracované informace přímo v den konání zkoušky
- Uchazeč si předem vybere po jednom zástupci z rostlin a živočichů, jeden geologický jev a jeden biotop z daného území; o každém z vybraných zástupců zpracuje informace v rozsahu 1 normostrana i s názornou fotografií včetně jejich ohrožujících faktorů a základních ochranářských opatření s přihlédnutím k ročnímu období

## Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil pro všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

## Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před zkušební komisí složenou ze 3 členů, kteří jsou autorizovanou fyzickou osobou s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci nebo autorizovaným zástupcem autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

## Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Požadavky na autorizovanou osobu jsou blíže dány vyhláškou č. 395/1992 Sb., § 20, odst. 3: K ověření znalosti práv a povinností strážců přírody podle § 81 odst. 3 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny pořádá příslušný orgán ochrany přírody kvalifikační zkoušky.

Autorizovanou osobou se mohou stát Krajské úřady nebo správy („ustavující úřady“) dle níže uvedeného zákona, které ustavují stráž přírody zejména z řad dobrovolných pracovníků a ověřují její kvalifikaci v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a prováděcí vyhláškou č. 395/1992 Sb. v platném znění.
Ustavující úřady vytvoří zkušební komisi, jejíž členové (tzn. autorizované fyzické osoby nebo autorizovaní zástupci fyzické podnikající osoby nebo právnické osoby s autorizací pro tuto profesní kvalifikaci) musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

a) Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na přírodní vědy, lesnictví nebo zemědělství + alespoň 5 let odborné praxe v oblasti ochrany přírody, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o udělení autorizace + alespoň 5 let praxe v pozici strážce přírody.
b) Vyšší odborné vzdělání v oblasti přírodní vědy, lesnictví nebo zemědělství + alespoň 5 let odborné praxe v oblasti ochrany přírody, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o udělení autorizace + alespoň 5 let praxe v pozici strážce přírody.
c) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti přírodní vědy, lesnictví nebo zemědělství + alespoň 5 let praxe v pozici vedoucí strážní služby, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o udělení autorizace.
d) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti přírodní vědy, lesnictví nebo zemědělství + alespoň 10 let praxe v pozici strážce přírody, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o udělení autorizace.
e) Střední vzdělání s maturitní zkouškou + 5 let odborné praxe v oblasti ochrany přírody + 10 let praxe v pozici strážce přírody, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o udělení autorizace.

Další požadavky:
– Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, musí být schopna organizačně zajistit zkušební proces včetně vyhodnocení na PC a vydání jednotného osvědčení (stačí doložit čestným prohlášením).

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost předložením dokladu nebo souboru dokladů o získání odborné způsobilosti autorizujícímu orgánu nebo jiným postupem stanoveným autorizujícím orgánem.

Žádost o autorizaci naleznete na stránkách autorizujícího orgánu: www.mzp.cz

## Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

• vzorky, obrázky, fotografie, dermoplastické preparáty („vycpaniny“) atd. druhů organismů, hornin a nerostů k poznávání, hlasy ptáků k přehrávání + příslušný přehrávač,
• topografická mapa daného území v přiměřeném měřítku ve vztahu k velikosti daného chráněného území, případně informační tabule jako pomocník k výkladu
• fotoaparát, případně videokamera
• buzola, GPS
• stolní nebo přenosný počítač s příslušným programovým vybavením, data projektor
• Zákon o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) v platném znění, nejlépe s výkladem (ve vytištěné podobě)
• vhodný exteriér

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam svého materiálně technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnotícím standardu pro účely zkoušky. Pokud žadatel bude při zkouškách využívat materiálně technické vybavení jiného subjektu, přiloží k žádosti o udělení nebo prodloužení platnosti autorizace smlouvu (popřípadě smlouvy) umožňující jeho užívání.

## Doba přípravy na zkoušku

Celková doba přípravy na zkoušku (včetně případných časů, kdy se uchazeč připravuje během zkoušky) je 20 až 30 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

## Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky (bez času na přestávky a na přípravu) je 2 až 4 hodiny (hodinou se rozumí 60 minut).

## Autoři standardu

### Autoři hodnoticího standardu

Hodnotící standard připravila SR pro lesní a vodní hospodářství a životní prostředí ustavená a licencovaná pro tuto činnost AK ČR, HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Správa NP České Švýcarsko
Správa NP a CHKO Šumava
Správa Krkonošského národního parku